

Metoder och verktyg för välfärdsledning i kommunerna

Serien Idékort ges ut av gruppen Kommunala välfärdsstrategier, som hör till Stakes (Forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården).

Genom idékorten presenteras anvisningar och lösningar, med hjälp av vilka yrkesverksamma inom olika sektorer kan utveckla sina arbetsmetoder.

ISSN 1456-4475

Hälsan är av stort värde för kommuninvånarna. Därför betraktas främjande av hälsan som en viktig uppgift i och alla förvaltningsområden deltar i främjandet. Att leda främjande av välfärd och hälsa över förvaltningsgränserna kräver verktyg.

Undersökningar och erfarenheter ger vid handen att

n ansvarsfördelningen mellan välfärdsledning och främjande av hälsa inte är tydligt definierad i kommunerna och att samordningen och arbetsfördelningen först nu håller på att ta form,

n man utarbetar mycket välfärdsstrategier och välfärdsprogram som sträcker sig över förvaltningsgränserna. Tillämpningen av strategierna följs och utvärderas dock rätt lite,

n det inte finns särskilt mycket kommunspecifika uppgifter om invånarnas hälsa och välfärd att tillgå vid fattande av beslut,

n utbildning i främjande av hälsa tillhandahålls slumpmässigt,

n kommunledningarna känner dåligt till folkhälsoprogrammet Hälsa 2015 och dess mål.

Välfärdsstrategierna blir kommunpolitik som tas på allvar först när främjandet av välfärd och hälsa blir en del av kommunens verksamhet, den ekonomiska planeringen och budgeten.

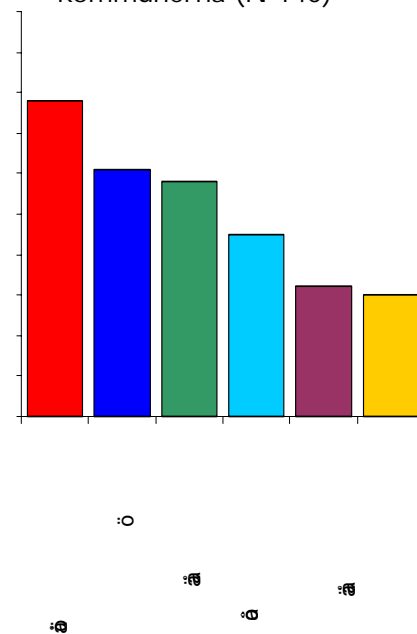
Verktygen för välfärdsledning är de samma som i den övriga ledningsverksamheten i kommunen.

Ledningen av att främja välfärd och hälsa består av samma element som ledningen av den kommunala verksamheten i allmänhet. En väsentlig ny utmaning är att beakta välfärds- och hälsomålen både inom den allmänna ledningsverksamheten i kommunen och inom varje förvaltningsområde.

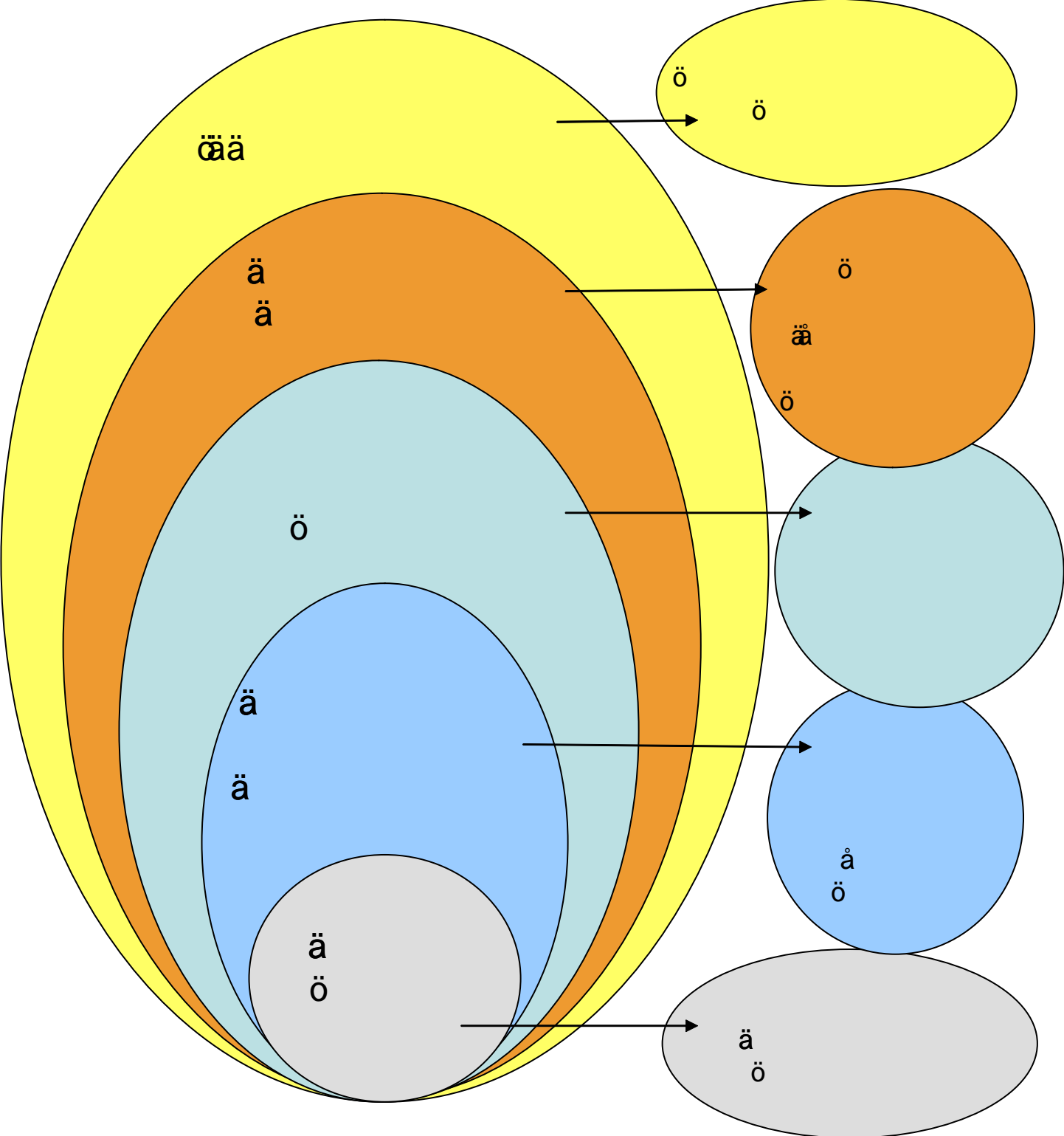
Att planera, organisera, utvärdera alternativ, fatta strategiska beslut samt följa och utvärdera verksamhet när det gäller främjande av hälsa är sådant som rör hela kommunorganisationen.

Målen för att främja välfärd och hälsa bör beaktas i kommunens årliga ekonomi- och verksamhetsplanering samt i årsberättelsen och revisionsberättelsen.

Enligt kommundirektörerna följs i kommunerna (N 140)

Vertyg för
välfärdslednin i
kommunerna

Ledning av främjandet av välfärd och hälsa

Välfärdsledning över förvaltningsgränser resulterar i att befolkningens välfärd jämförelsesvis med ekonomiska intressen.

Uppfyllandet av välfärdsansvaret kräver

- n uppgifter om befolkningens välfärd,
- n strukturer och tillvägagångssätt som stöder samarbete,
- n samordning och kunnande.

Programmet Hälsa 2015

I programmet Hälsa 2015, som statsrådet godkänt, utstakas den nationella hälsopolitiken. Samarbetsprogrammet syftar till att stödja hälsan och främjandet av den inom alla delområden i samhället. Strategiskt har huvudvikten i programmet lagts vid främjandet av hälsan och inte i lika hög grad vid utvecklingen av hälso- och sjukvårdstjänsterna. (Statsrådets principbeslut om folkhälsoprogrammet Hälsa 2015. SHM 2001:5.) Målen för folkhälsoprogrammet utgör en ram för främjandet av hälsa vid den långsiktiga utvecklingen av praxis för främjande av välfärd och hälsa i kommunerna.

Mer information: www.terveys2015.fi/

Välfärdsberättelse

Med välfärdsberättelse avses en översikt över kommuninvånarnas välfärd och de faktorer som påverkar välfärden. Översikten utarbetas av sakkunniga inom kommunens olika förvaltningsområden. I välfärdsberättelsen preciseras kommuninvånarnas viktigaste välfärdsbehov, utvärderas den verksamhet som genomförts de senaste åren och de tillgängliga resurserna i relation till dessa behov. Genom välfärdsberättelsen får de ledande tjänsteinnehavarna och förtroendevalda i kommunen informationsunderlag för utarbetandet av välfärdsstrategin.

Mer information: www.stakes.fi/hyvinvointi/khs/hvkertomus/

Välfärdsstrategi

Med välfärdsstrategi avses en systematiskt vald verksamhetslinje, genom vilken kommunen strävar efter att på ett så framgångsrikt och effektivt sätt som möjligt främja sina invånares välfärd.

Målen för välfärdsstrategin kan ingå i kommunstrategin eller publiceras i form av ett dokument som fullmäktige separat antagit. Informationsunderlaget och uppföljningsindikatorerna för välfärdsstrategin definieras i kommunens välfärdsrapport.

Metoder för bedömning av hälsoeffekter (TVA, SVA, IVA)

Bedömning av konsekvenser för människor (IV) är en process, genom vilken man gör en förhandsbedömning av vilka effekter av betydelse som ett tvärvetenskapligt projekt, en plan, ett program eller ett beslut får på människors hälsa och välfärd. IVA omfattar bedömning av sociala konsekvenser (SVA) och bedömning av hälsoeffekter (TVA).

Mer information: www.stakes.fi/sva/projekti.htm

Kvalitetsrekommendation om främjande av hälsa

En kvalitetsrekommendation om främjande av hälsa utkommer våren 2005. Rekommendationen stöder uppnåendet av målen för programmet Hälsa 2015 på regional och lokal nivå. Den riktar sig till kommuner, ekonomiska regioner och landskap när det gäller utveckling, organisation och utvärdering av främjande av hälsa. Genom rekommendationen konkretiseras målen för den förebyggande hälsopolitiken. Dessutom är den till hjälp vid fattande av beslut och vid planering.

Kvalitetsrekommendationen fokuserar främst på kommunens strategiska nivå, på förbättrad ledning av och förbättrade verksamhetsbetingelser för verksamhet som främjar hälsa samt på fungerande samarbete och en tydligare arbetsfördelning.

Mer information: www.stakes.fi/hyvinvointi/khs/laatu/

Källor

www.stakes.fi/hyvinvointi/khs/johtamishanke/svenska.htm

www.stakes.fi/hyvinvointi/khs/johtamishanke/

Uusitalo M., Perttilä K., Poikajarvi K. & Rimpelä M. (2003). Lokala strukturer och ledning av främjandet av välfärd och hälsa (TEJO). Förundersökningsrapport. Stakes Aiheita 22/2003.

Perttilä K., Orre S., Koskinen S. & Rimpelä M. (2004). Kommunernas välfärdsberättelse. Projektets slutrapport. Stakes Aiheita 7/2004.

Perttilä K. (1999). Terveiden edistäminen kuntien tehtävänä (Hälsöfrämjande som kommunal uppgift). Stakes Tutkimuksia 103. Gummerus. Jyväskylä.

Perttilä K., Sahlman-Nuutila E. & Säxén K. (2003). Laatuja terveyden edistämiseen -laatusuositukset valmistella [kvalitetsrekommendationer om främjande av hälsa utarbetas]. Terveystoimittaja, nr 6, s. 36–37.

Poikajarvi K. & Perttilä K. (2004). Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kunnassa -Raportti kunnanjohtajien ja luottamushenkilöjohdon kyselystä 2004 [Tejo-rapport om en enkät som riktade sig till kommundirektörer och kommunernas förtroendemannaledning 2004]. Manuskript, Stakes.

Rimpelä M. (1994). Terveiden edistäminen ja terveyskasvatus - katsaus kansainväliseen kirjallisuuteen [främjande av hälsa och hälsofostran – en översikt över internationell litteratur]. Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti. Vol. 31, s. 5–22.

Social- och hälsovårdsministeriet (2001). Statsrådets principbeslut om folkhälsoprogrammet Hälsa 2015. Publikationer 2001:4.

Virtuella verktyg för välfärdsledning: www.stakes.fi/hyvinvointi/lattila/

Stakes (2004). Förhandsbedömning av kommunernas beslut. Stakes idékort 1/04.

Stakes (2003). Skolans välfärdsbeskrivning. Stakes idékort 3/03.

Stakes (1999). Bedömning av konsekvenser. Stakes idékort 2/99.

Kontaktinformation

Forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården – Stakes

Gruppen Kommunala välfärdsstrategier

Utvecklingschef

Kerttu Perttilä

Kerttu.perttila@stakes.fi

Forskningsprofessor Matti Rimpelä
matti.rimpela@stakes.fi

Forskare Minna Uusitalo
minna.uusitalo@stakes.fi

Projektsekreterare Sari Kautto
sari.kautto@stakes.fi

www.stakes.fi/hyvinvointi/khs

Postadress

PB 220, 00531 Helsingfors

Telefon (09) 396 71

Fax (09) 39 67 20 07

Det här kortet är också i internet:

www.stakes.fi/hyvinvointi/jymp/

Ideaortit.html#svenska

TEJO-kommunprojektet: forskning, utveckling, utbildning och bildning av nätverk

Stakes TEJO-team, från vänster: Kirsi Nelimarkka, Marja Kurenniemi, Eeva Sahlman, Kristiina Saxén, Minna Uusitalo, Matti Rimpelä, Kerttu Perttilä, Sari Kautto, Tapani Kauppinen, Kristiina Poikajarvi och Maija Ritamo.

Projektet Lokala strukturer och ledning inom främjandet av välfärd och hälsa (TEJO) har bidragit till utvecklingen av strukturer och ledningspraxis för kommuner och ekonomiska regioner av olika storlek när det gäller främjande av välfärd och hälsa.

TEJO genomförs som social- och hälsovårdsministeriets, Stakes, kommunernas, yrkeshögskolornas och länsstyrelsernas gemensamma projekt 2002–2005.

I projektet:

■ utvecklas och används verktyg för välfärdsledning avsedda för kommuner,

■ anordnas nationella utbildningsdagar om verktyg för ledning av främjande av hälsa. I utbildningarna får även kommuner som inte medverkar i projektet delta (www.stakes.fi/hyvinvointi/khs/johtamishanke/),

■ anordnas regional utbildning i främjande av välfärd och hälsa,

■ utreds och utvärderas hur praxisen för ledning av främjande av hälsa fungerar i kommuner av olika storlek.

Kommuner och yrkeshögskolor som medverkar

- Esbo och yrkeshögskolan Laurea-ammattikorkeakoulu
- Grankulla och Arcada
- Muurame och yrkeshögskolan Jyväskylän ammattikorkeakoulu
- Närpes, Vasa yrkeshögskola och Svenska Yrkeshögskolan
- Uleåborg och yrkeshögskolan Oulun seudun ammattikorkeakoulu
- Salo och Åbo yrkeshögskola, enheten i Salo
- Kuusiokunnat (Alavus, Kuortane, Lehtimäki, Soini, Töysä och Etseri) och yrkeshögskolan Seinäjoen ammattikorkeakoulu.